

Strona tytułowa jest czarna jak z kamienia i posiada "Przedmowa" oraz 12 ilustracji i 12 tabel. Wskazuje, że publikacja jest przeznaczona dla specjalistów, którzy chcą się dowiedzieć, jak wyglądały groby i groby w tym czasie. Wskazuje, że publikacja jest przeznaczona dla specjalistów, którzy chcą się dowiedzieć, jak wyglądały groby i groby w tym czasie. Wskazuje, że publikacja jest przeznaczona dla specjalistów, którzy chcą się dowiedzieć, jak wyglądały groby i groby w tym czasie.

W wydaniu oryginalnym „Wiedeń” znajduje się również 12 tabel. Wskazuje, że publikacja jest przeznaczona dla specjalistów, którzy chcą się dowiedzieć, jak wyglądały groby i groby w tym czasie. Wskazuje, że publikacja jest przeznaczona dla specjalistów, którzy chcą się dowiedzieć, jak wyglądały groby i groby w tym czasie. Wskazuje, że publikacja jest przeznaczona dla specjalistów, którzy chcą się dowiedzieć, jak wyglądały groby i groby w tym czasie.

Wskazuje, że publikacja jest przeznaczona dla specjalistów, którzy chcą się dowiedzieć, jak wyglądały groby i groby w tym czasie. Wskazuje, że publikacja jest przeznaczona dla specjalistów, którzy chcą się dowiedzieć, jak wyglądały groby i groby w tym czasie.

Agnes Kral

E. Čujanová-Jílková, MITTELBRONZEZEITLICHE HÜGELGRÄBERFELDER IN WESTBÖHMEN, „Archeologické Studijní Materiály”, Nr 8, Praha 1970, ss. 136+VIII+124 ryciny oraz barwna mapa na wkładce.

Tom ten, wydany przez Archeologický Ústav ČSAV w Pradze, stanowi katalog materiałów wschodniej grupy czesko-palatyńskiej kultury mogiłowej. Cały tom opublikowano w języku niemieckim (z wyjątkiem jednostronicowej przedmowy pióra prof. dr. J. Filipa, wydrukowanej także po czesku). Składają się nań, oprócz wymienionej już przedmowy: krótkie wprowadzenie (s. 1-18), katalog znalezisk s. 19-132), wykaz skrótów i indeks stanowisk (s. 133-136) oraz bogata część ilustracyjna.

Uwagę czytelnika polskiego zwracają przede wszystkim dwa aspekty tej pracy, to jest sam sposób publikowania źródeł, a także problem kultur mogiłowych, który ostatnio wydaje się coraz ważniejszy dla prawidłowego zrozumienia także pradziejów naszych ziem. Sama idea wydawania prac o charakterze katalogów źródeł, tak bardzo ułatwiających dociekania ogólniejsze, jest bardzo cenna i z uznaniem powitać należy przedłożony tom. Jednocześnie trzeba wyrazić nadzieję, iż szybko doczekamy się dalszych zapowiadanych w przedmowie prof. dr. J. Filipa tomów tego rodzaju.

Praca recenzowana wyszła spod pióra autorki, mającej już za sobą wieloletni i bogaty dorobek w dziedzinie studiów i prac terenowych nad problematyką kultury mogiłowej. Stąd też pierwszym wrażeniem czytelnika jest rzetelność i wy-

soki poziom opracowania. Uwagę zwraca przyjęty sposób opisu; maksymalnie krótki, lecz dający wystarczające wiadomości o lokalizacji, historii badań, inwentarzu danego zespołu, a także o miejscu przechowywania materiałów oraz podstawowej literaturze. I w naszej literaturze zaznaczają się tendencje do udoskonalenia lub skrócenia opisu — dlatego też sposób publikowania tych materiałów przez autorkę zasługuje na baczną uwagę, stanowiąc dobry przykład tego, jak często zamiast uciekania się do tabel i skrótów wystarczyłoby rozważne używanie słów. Lakoniczne teksty są w tym wypadku dobrze zgrane z precyzyjnie zestawionym materiałem ilustracyjnym. Cenne są zamieszczone przy końcu części ilustracyjnej planiki (ryc. 120-123), informujące najlepiej o usytuowaniu stanowisk w terenie. Szkoda tylko, że obejmują one zaledwie około 25% wszystkich wymienionych obiektów. Chciałoby się też widzieć pełniejszą dokumentację kurhanów (na ryc. 116-117 pomieszczono schematyczne plany 21 kurhanów, lecz ani jednego ich profilu). Brak także planów całych stanowisk, umożliwiających szybkie zorientowanie się w ugrupowaniu kurhanów. Są to jednak oczywiście drobiazgi.

Bardziej natomiast zastanawia dobór opisanych stanowisk. Katalog obejmuje kurhany, skarby i znaleziska luźne, pomija natomiast materiały z osad. Prawda, że jest ich bardzo mało, a przynależność kulturowa niektórych z nich może być wątpliwa, ale uzupełnienie to dałoby pełny obraz aktualnego stanu źródeł do poznania omawianej grupy. Zwłaszcza interesujący byłby problem materiałów osadniczych z opisywanego przez autorkę w innym miejscu¹ horyzontu przejściowego od okresu A₂ do B, epoki brązu oraz ewentualność ich kontynuacji w czasach późniejszych, którą to kontynuację zresztą sama autorka w recenzowanej pracy dopuszcza (s. 14). Wielka też szkoda, że nie udało się wykorzystać materiałów ze zbiorów wiedeńskich, co zapewniłoby już kompletny charakter omawianego katalogu.

Uczucie niedosytu budzi także część wstępna pracy. Jest ona bardzo krótka, a na dodatek historia badań obejmuje 7 stron (a więc ponad 1/3 tekstu). Jest więc ów wstęp tak krótki, iż z katalogu korzystać trzeba jednocześnie z opracowaniem zbiorowym omawianej grupy, opublikowanym już wcześniej przez autorkę². Porównanie map w obu pracach wykazuje jednak znaczny przyrost materiału w okresie pomiędzy ich wydrukowaniem. Niewiele polepsza sytuację ryc. 124 przedstawiająca schemat datowania materiału na czasy od późnego okresu A₂ aż po przełom okresów C i D epoki brązu, skoro w katalogu przy poszczególnych zespołach autorka nie podaje dokładniejszych określeń chronologii. A przecież sama słusznie podkreśla (s. 16), że w omawianym materiale występuje stosunkowo niewielka ilość wyznaczników chronologicznych, nieoznaczonych specjalnie na rycinie.

Czytelnika polskiego interesowałby też bardzo skwitowany zaledwie kilku słowy problem przechodzenia kultury mogiłowej w milawiecką, jako część szerszego procesu kulturowego, ważnego między innymi dla zrozumienia przebiegu procesu powstawania kultury łużyckiej także i na naszym terenie³. Siłą rzeczy więc oma-

¹ E. Čujanová-Jilková, *Der donauländische Vorhügelgräberhorizont A₂B₁ und neue Funde aus Westböhmen*, „Památky Archeologické”, t. 58: 1967, s. 381 i n.

² E. Čujanová-Jilková, *Východní skupina Ceskofalcké mohylové kultury*, „Památky Archeologické”, t. 55: 1964, s. 1 i n.

³ Por. A. Gardawski, *Zagadnienie ciągłości osadniczej, kulturowej i etnicznej w międzyrzeczu Odry—Dniepru od II okresu epoki brązu do VI/VII wieku n.e.*, [w:] *I Międzynarodowy Kongres Archeologii Słowiańskiej*, t. I, Wrocław—Warszawa—Kraków 1968, tabl. V, gdzie zaznaczony zasięg śląskiej grupy kultury mogiłowej.

wiany tom może być przy badaniu tego problemu wykorzystywany jedynie jako cenne kompendium materiału.

Reasumując, trzeba stwierdzić, iż omawiana praca ma dużą wartość i mimo wytkniętych z recenzenckiego obowiązku drobnych usterek stanowi przykład dobrej publikacji materiału z wielu stanowisk, przy nazbyt, niestety, lakonicznym ich omówieniu.

Jan Dąbrowski

E. W. Czerniacka, МЕПРЕДЪ СТАРИНА, Київ 1962, w. 101.

W ostatnich latach intensywny rozwój archeologii w Ukrainie przyczynił się do odkrycia w Karpatkach koczowniczych kultur paleolitu w Karpatkach w I i II okresie paleolitu. W 1962 roku A. I. Melnikowa, pod kierunkiem jej kierownika ds. badań w Karpatkach, w której prace wykonał młody uczeń, z dziedziny archeologii, wykonała opracowanie E. F. Szczerbina i A. M. Czerniacka, dotyczące ich do paleolitu Karpatów Karpackich. Praca ta jest również grubym materiałem do poznania wykopalisk w Moskwie w okresie 1962 r.¹

Pracownicy geologii geol. E. W. Czerniacka do pracy (złoty i srebrny) karpacki paleolitu, na którym, w literaturze archeologicznej, odwołuje się do odkrycia w Karpatkach. Ta praca jest pierwszą publikacją, w której opisywano materiały paleolitu w Karpatkach i w literaturze archeologicznej, w której opisywano do odkrycia paleolitu w Karpatkach i w literaturze archeologicznej, w której opisywano do odkrycia paleolitu w Karpatkach i w literaturze archeologicznej. Ta praca jest pierwszą, w której opisywano do odkrycia paleolitu w Karpatkach i w literaturze archeologicznej, w której opisywano do odkrycia paleolitu w Karpatkach i w literaturze archeologicznej. Ta praca jest pierwszą, w której opisywano do odkrycia paleolitu w Karpatkach i w literaturze archeologicznej, w której opisywano do odkrycia paleolitu w Karpatkach i w literaturze archeologicznej.

Na uwagę zasługują również na odkrycie Karpatów, które opisywano do odkrycia paleolitu w Karpatkach i w literaturze archeologicznej, w której opisywano do odkrycia paleolitu w Karpatkach i w literaturze archeologicznej. Ta praca jest pierwszą, w której opisywano do odkrycia paleolitu w Karpatkach i w literaturze archeologicznej, w której opisywano do odkrycia paleolitu w Karpatkach i w literaturze archeologicznej. Ta praca jest pierwszą, w której opisywano do odkrycia paleolitu w Karpatkach i w literaturze archeologicznej, w której opisywano do odkrycia paleolitu w Karpatkach i w literaturze archeologicznej.

Podjęta została również praca, w której opisywano do odkrycia paleolitu w Karpatkach i w literaturze archeologicznej, w której opisywano do odkrycia paleolitu w Karpatkach i w literaturze archeologicznej. Ta praca jest pierwszą, w której opisywano do odkrycia paleolitu w Karpatkach i w literaturze archeologicznej, w której opisywano do odkrycia paleolitu w Karpatkach i w literaturze archeologicznej.

¹ Zob. A. I. Melnikowa, Wiersze doświadczeń, Instytut Archeologii i Etnologii, Moskwa 1962, D 1-4, Moskwa 1962.

² E. F. Szczerbin, Wiersze doświadczeń, IIA, t. 100, 1961; A. M. Czerniacka, Wiersze doświadczeń, IIA, t. 100, 1961.

³ Zob. Prace Instytutu Archeologii, IIA, t. 100, 1961, w. 10, wykopiska E. W. Czerniacka, D. S. Szczerbina oraz innych.